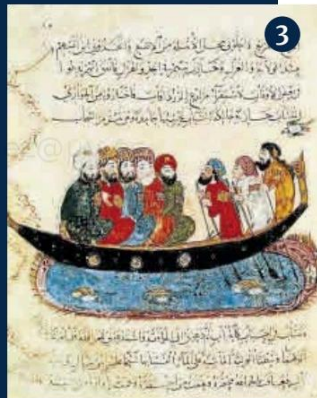

TAFANERIES

| EL VIATGE FANTÀSTIC DEL VALENCIÀ IBN JUBAYR AL SEGLE XII (2/4)

1. Caravanes de peregrins. 2. Caravana amb personatges notables (amb estandards i instruments musicals). 3. Uns homes creuen un llac o un riu.

El febrer de 1183, el valencià Ibn Jubayr, de família de Xàtiva i funcionari a al servei del fill del governador de Granada, partí cap a la Meca. No només volia realitzar la peregrinació preceptiva del l'islam, l'acompliment del «hajj», sinó també esdevindre un home més espiritual. Per a ell, el viatge havia de ser un procés de formació, d'aproximació a la santedat. No sospitava que el seu viatge seria molt més llarg del que es podia imaginar i que tindria com a fruit una narració, la Rihla, que esdevindria el model clàssic de la literatura àrab de viatges.

Ibn Jubayr va romandre a La Meca des del principi d'agost del 1183 fins a març del 1184. Aquesta ciutat, venerada per l'islam, «és tota sencera un noble lloc sagrat». Més encara: «el lloc més noble d'aquest món». En el seu llibre, la Rihla, la descriu acuradament: les portes, les edificacions, tots els llocs religiosos on vol aconseguir la baraka (la benedicció divina o gràcia espiritual), així com els llocs dels voltants on es fan peregrinacions rituals, ja que «els ritus de la peregrinació són per als musulmans una cosa sublim, que venen a efectuar "per tot camí ample i profund"» (Alcorà 22.27). Així, per exemple, el 13 de febrer de 1184 visita un lloc on, segons la tradició, havia nascut el profeta Muhàmmad: «Nosaltres freguem les galtes en este lloc sant, que és el lloc on va vindre a caure a la terra el més il·lustre dels acabats de naixer». També conta com una nit junt a la Kaba, el seu amic d'Onda, Ahmad ibn Hassan, no pot dormir i plora emocionat perquè escolta un pobre persa recitar l'Alcorà.

Ibn Jubayr palesa mestratge en les descripcions i un sentiment religiós profund. Una pluja intensa és motiu de donar gràcies a Déu, així com l'assortiment de mercaderies de la ciutat venerada. Elogia els melons d'Alger, els codonys, la mel, les varietats de llet, la canyamel i la cam de corder. Narrà les cerimònies

religioses, els rituals al voltant de la Kaba, les lectures de l'Alcorà, les oracions nocturnes (com la que coincidí amb un eclipsi l'1 de desembre de 1183) i diverses celebracions, així com també les conductes dels habitants, com ara la «bonic costum de, en començar cada mes, donar-se la mà, felicitar-se els uns als altres, demanar-se perdó mútuament i pregar a Déu els uns pels altres».

Cap a Bagdad

El març de 1184, Ibn Jubayr partí de La Meca, en direcció Est i Nord-est, i s'afegí a les grans caravanes que creuaven la Península Aràbiga. Per a evitar la calor, viatjaven durant la major part de la nit (il·luminant-se amb torxes), i tenien perfectament establerts els llocs per a descansar i agafar aigua. Freqüentment, a les caravanes hi havia persones importants, princeses, que s'anunciaven amb estandards i tabals. Ibn Jubayr es dirigí a Medina, les meravelles de la qual enregistra en la seua Rihla, sobretot la mesquita del Profeta i els monuments funeraris de persones santes, que visita perquè li aportaran baraka. El 21 d'abril partí cap a l'Iraq. Seguien les marxes nocturnes, la descripció de ciutats i de llocs de provisió d'aigua, fins que arribaren a la ribera de l'Eufrates. Descrigué Kufa i una regió on la tradició ubicava indrets bíblics. Seguí per al-Hilla fins a la ciutat de la pau, Bagdad, la capital del califate abbàssid, envoltada pel Tigris com «un collar harmònicament disposat entre dos pits». Els habitants acollien els peregrins amb molta hospitalitat. De nou, escoltà savis religiosos i assistí a cerimònies. Descrigué els catorze barris de la ciutat, un dels quals s'anomenava precisament Rus-

safa, les escoles alcoràniques, les tombes d'homes pietosos i els banys.

Després de tretze dies a Bagdad partí cap al nord, travessant un territori on beduïns atacaven caravanes. El dia 1 de juny de 1184 arribà a Takrit, lloc on les diferents columnes de peregrins es dispersaven, i on descrigué les fonts d'asfalt (brea o petroli?). Després arribà a Mossul, on visità el monument funerari a Yirys, Sant Jordi, que els musulmans identifiquen amb el profeta Elies, i descrigué les ruïnes de la bíblica Ninive, la ciutat del profeta Jonàs. Parlà també de la muntanya al-Yudi, on segons la tradició s'assentà la barca de Noé, i de les ruïnes d'Aleppo, que antigament acollí grans personatges àrabs, com al-Farabí. Jubayr es preguntà entristit: «On estan aquells que antigament l'habitaren?».

Damasc

En acostar-se a la frontera amb Síria, travessà una sèrie de fèrtils valls que, per tres vegades, comentà la seua semblança amb els paisatges d'Andalusia oriental. Fins i tot, quan arribà a Qinnasrin (l'antiga Calcis), digué que li recordava Jaén i que per això s'hi posaren a viure a la ciutat andalusina gents procedents de Qinnasrin. El mateix contà posteriorment de Hims i la ciutat de Sevilla. Més endavant comparà Palerm amb Còrdova.

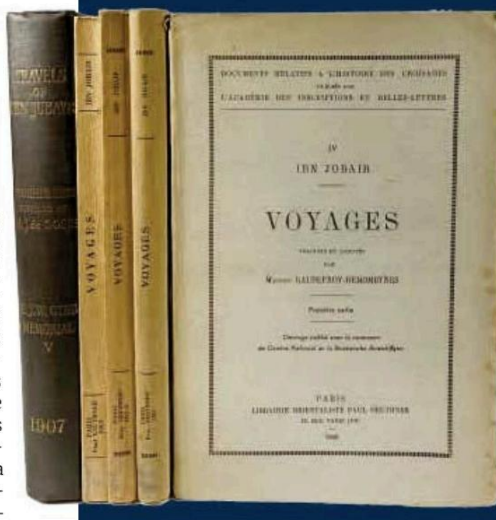
El 5 de juliol de 1184 arribà a Damasc, «Paradis de l'Orient, lloc per on apareix la bellesa, elegant i esplendorosa [...] La núvia entre les ciutats a les quals hàgem alçat el vel». Descrigué la seua aljama (mot d'on deriva «ajuntament»), amb tres maqures (recintes tancats), una de les quals, va dir, fou la primera que es fundà en l'islam. A Damasc es trobà amb un «amic», Abu Yafar, de Còrdova, que un dia dirigí l'oració ritual, i un alfaquí, anomenat Al-Muradi, de Sevilla. També hi va descriure un rellotge prodigiós: una clepsidra mecànica que cada hora, durant el dia, actiuava unes aus metàl·liques i, de nit, projectava llums per finestretes amb vidres.

Després viatjà fins a les ciutats sota domini cristià. Descrigué Sant Joan d'Acre, marxà al port de Tiro (Sur, en àrab), on va descriure una cerimònia nupcial, i tornà a Sant Joan d'Acre per embarcar-se cap a la Península Ibèrica. Desitja que Déu acabe amb aquestes ciutats i que al sobirà d'Acre, «un porc que [...] roman amagat», li envie la lepra. Finalment, a principis d'octubre de 1184 s'embarcà cap a la Mediterrània occidental. Els perills no havien finalitzat. [Continuarà]. ■

Ibn Jubayr abandonà la Meca per a recórrer les meravelles de Bagdad i Damasc fins a Acre. El viatge es convertí en un procés de formació espiritual

Des de La Meca fins a Sant Joan d'Acre

FRANCESC J. HERNÁNDEZ
València

Traducció francesa dels Viatges d'Ibn Jubayr en quatre toms (1949).